

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1932.

Andra kammaren.

Nr 51.

Måndagen den 30 maj.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Herr **talmannen** öppnade sammanträdet med följande ord: Mina damer och herrar! Under gårdagen erhöilo vi meddelande om att ledamoten av kammaren Herman Lindqvist avlidit. Med Lindqvist bortgick en av den svenska arbetarrörelsens främste banbrytare och uppbyggare. Under hans målmedvetna ledning utformades riktlinjerna för fackföreningsverksamheten, så att denna rörelse blivit av stor social betydelse inom vårt samhällsliv.

Av Stockholms valmän insattes Lindqvist i andra kammaren år 1906. Med sin rika erfarenhet, sin starka sociala reformvilja, sitt kloka och måttfulla omdöme utövade han ett stort inflytande inom riksdagen. Under de åtta riksdagar han med aldrig sviktande oväld, nit och intresse förde talmansklubban tillvann han sig alla kammarens ledamöters tacksamma aktning och förtroende. De senaste åren har hans arbetsförmåga varit nedsatt av sjukdom. Han var likväl ett föredöme i aldrig slappnande pliktuppfyllelse. Det var icke ofta hans plats stod tom under kammarens sammanträden.

Minnet av Herman Lindqvists riksdagsgärning och vänsälla personlighet kommer att leva aktat och ärat bland hans riksdagskamrater. Frid över hans minne!

Detta yttrande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2.

Justerades protokollet för den 24 innevarande maj.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna nr 547 och 548 av herr *Weibull m. fl.*; och remitterades den förra motionen till jordbruksutskottet och den senare till bevillningsutskottet.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets memorial nr 33 och utlåtande nr 34, statsutskottets utlåtanden nr 115—120, bevillningsutskottets memorial nr 48 samt betänkanden nr 49 och 50, bankoutskottets utlåtande nr 59 ävensom andra lagutskottets utlåtanden nr 38 och 39.

Andra kammarens protokoll 1932. Nr 51.

§ 5.

Ang. lag om
anstånd med
gälds betalning
m. m.

Härefter föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 46, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 260 med förslag till lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning dels ock väckta motioner om moratorium i vissa fall för jordbrukare. Ordet begärdes därvid av

Herr **Edberg**, som yttrade: Herr talman! Det borde vara välbekant, att den jordbrukskris, som nu försiggår i vårt land blir mer och mer aktuell. Denna jordbrukskris har också pågått i andra länder, där jordbrukarna kämpa med samma svårigheter som hos oss. Danskarna ha alltid bland s. k. jordbruksexperter här i kammaren framhållits, som om de varit föregångsmän i fråga om jordbruket, så att vi i Sverige bara hade att följa deras exempel. Då skulle vi gå ljusare tider till mötes. Men tyvärr tycks det nu vara så, att jordbruket i Danmark kämpar under ännu större svårigheter t. o. m. än dem vi ha i vårt land. Jag har här ett uttalande i ett telegram till en tidning från Köpenhamn av den 24 maj, där det bland annat heter: »Centralstyrelsens för lantbrukarnas sammanslutning i Sönderjylland har i dag i skrivelse till regering och riksdag framställt en del krav om hjälp åt lantbruket i Sönderjylland. Sålunda kräves bl. a. en väsentlig nedskärning av kronan, nedsättning av samtliga egendomsskatter, vilka påvåla lantbruksegendomarna som en orättvis särbeskattning, till nivån före kriget, samt en moratorielag, vilken föreslagits av lantbrukarnas sammanslutning för flera månader sedan. Vidare kräves bl. a. en lag, som tills vidare förhindrar alla tvångsauktioner i Sönderjylland, vilken lag skulle träda i kraft omedelbart. Om regering och riksdag icke omedelbart genomföra de fordrade åtgärderna fransäger sig sammanslutningen, vilken representerar alla klasser av jordbrukare i Sönderjylland, allt ansvar för den vidare utvecklingen i denna del av landet.»

Alltså se vi här, att jordbrukarna i Danmark också kämpa under mycket svåra förhållanden. Det är, som jag förut sade, i vårt land något liknande. Dagligen inkomma meddelanden om svårigheterna. Jag erinrar mig, hurusom det för en tid sedan var en s. k. jordbruksexpert här i riksdagen, som betonade, att det icke var så svårt för jordbrukarna därför att det icke skett nämnvärt med konkurser. Jag tror, att även den mannen i dag kan underskriva, att konkurserna ha ökats i stor omfattning, jag tror man kan säga med minst 100 procent. Jag fruktar, att snart tusentals jordbrukare stå inför det nödläget, att de få taga barn och hustru och vandra ut på gatan, ty de kunna knappast komma på fattighuset eller ålderdomshemmet, som man numera brukar säga, då det är upptaget av andra. Det är därför oundgängligen nödvändigt, att riksdagen gör något för det betryckta jordbruket. Vi se, att riksförbundet Landsbygdens folk, som har ett medlemsantal av 45,000, har uppvaktat justitieministern, varvid det framställt krav på moratorium. Här försiggå massor av utmätningar av landsfiskaler, och jordbrukarna känna icke till förhållandena, utan efter utmätningen, sedan de skaffat sig ekonomisk hjälp, få de betala alltför höga utmätningkostnader. Det skulle inte behöva förekomma, om jordbrukarna vore närmare bekanta med förhållandena, men så är icke fallet.

Vi se i första lagutskottets utlåtande, att justitieministern har vänt sig till jordbruksutredningen, och justitieministern säger bland annat: »Särskilt syntes det mig angeläget tillse, om framkomna önskemål rörande betalningsanstånd för jordbrukare samt förhindrande av exekutiva auktioner å jordbruksegendomar kunde på lämpligt sätt genom lagstiftningen tillgodoses, därest åtgärder i sådan riktning skulle visa sig ofrånkomliga.» Alltså har också justitieministern ansett det lämpligt att göra denna utredning, och jordbruksutredningen har också ägnat frågan uppmärksamhet, men kommit till det resultatet,

att ett moratorium skulle bli alltför ingripande, och därför har den föreslagit andra vägar. Jag har i min motion föreslagit ett moratorium på längre sikt. Då jag är på det klara med att den nuvarande lagen icke tillåter detta, måste det bli en lagändring. Men det är, såsom jag förut sagt, så, att de svåra förhållandena förefinnas icke bara inom jordbruket, utan de ha även kommit till skogsbruket. Man kan praktiskt taget säga, att inkomsten av skogsbruk är jämnt så stor, att de jordbrukare, som ha skogsbruk, kunna leva. Man får hoppas och tro, att genom bättre skörd och genom försäljningen av spannmål och eventuellt genom de hjälpåtgärder, som man hoppas på och har rätt att fordra även för den animaliska produktionen, jordbrukarna skola kunna komma därhän, att de åtminstone kunna betala sina räntor och möjligen något mera, när hjälpåtgärderna börja att verka. Men annorlunda är det med skogsbruket. Man har endast att hoppas på nästa år, om man då kan komma till eventuellt bättre ekonomiska förhållanden på skogsbrukets område, så att skogsbrukets män få någon inkomst.

Jag hoppas och tror, att riksdagen skall finna åtgärder för att hjälpa jordbrukarna i deras bekymmer. Man har anledning att tro det, därför att riksdagen gått in för att hjälpa banker och andra med moratorium och anstånd med summor, som gå på åtskilliga miljoner, ja, på hundratals miljoner. Därför vill man tro, att också jordbrukarna skola få hjälp. Jag förstår, att det är många, som undra över, att jordbrukarna kommit i ett sådant ekonomiskt krisläge, som f. n. är fallet. Men om herrarna tänka efter, är det förklarligt, ty jordbrukarna ha under många år fått betala en garantiskatt på sitt jordbruk, en skatt på 6 %. Vidare ha de betalat skatt efter 6 %, således ha de betalt skatt på sina skulder, under det att andra ha betalat efter sina inkomster. Man kan utan överdrift säga, att de skattegrunder, som hittills gällt i landet, delvis ha lett till, att jordbruket kommit dit, där det nu är.

Gå vi sedan över till industrien, skola vi få se, att vi jordbrukare betala ut tiotals miljoner kronor årligen i tullskydd till hjälp för industrien utöver vad jordbruket fått i skydd. Det är klart, att när åren äro många, bli också miljonerna många, och därför stå vi i dag där vi äro, nämligen i en situation, där det närmar sig till ett sammanbrott för jordbruket. Det är därför, som jag hoppas, att utskottets syfte måtte vinna beaktande, när utskottet säger, att frågan om åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditvärigheter i annat sammanhang är under riksdagens prövning. Jag hoppas, att riksdagen här skall kunna finna en form för att lätta jordbrukets betryck. Det är enligt min mening långfristiga krediter med låg ränta, som jordbruket behöver, för att jordbrukarna skola kunna arbeta under bättre och lugnare förhållanden än nu. Här berättas om en del gårdar, som gått på exekutiv auktion nyligen i Uppland. Det är sex gårdar, som sålunda bytt ägare och inropats till pris under halva taxeringsvärdet. Vad jag för min personliga del vill påpeka är, att när krisen börjar lätta, komma en del borgensmän antagligen att säga upp sin borgen för att komma över jordbruks-egendomar i spekulationssyfte. Jag tror ej, att bankerna komma att göra allt för stora svårigheter för jordbrukarna vad inteckningarna beträffar, ty bankerna vilja nog ej ha jordbruket, ty detta skulle för dem bli bildligt talat ett lik i lasten. Det har förut av mig i annat sammanhang påpekats. Därför tror jag ej, att bankerna komma att göra svårigheter om de för närvarande kunna få sin ränta, men jag vill poängtera, att när den dagen kommer, att jordbrukets svårigheter lättas, är det fara för, att en del borgensmän som jag nyss nämnde uppsäga sin borgen för att komma åt egendomar för en ringa penning. Jag har hört berättas, att vissa spekulationer i denna riktning allaredan gjort sig gällande, trots att ingen lättnad i jordbrukskrisen kan skönjas.

Det är därför, herr talman, som jag vädjar till det utskott, som har denna

*Ang. lag om
anstånd med
gälds betalning
m. m.
(Forts.)*

Ang. lag om
anstånd med
gälds betalning
m. m.
(Forts.)

fråga om hand, att uppmärksamma detta, så att vi möjligen kunna undgå alltför stort betryck för jordbruket i landet. Jag vill säga, att skulle det vara så, att en verkligt förödande kris komme att gå ut över jordbruket, komme nog krisen att drabba även andra grupper i samhället svårare än vederbörande trott, det kan herrarna vara övertygade om.

Jag har, herr talman, intet yrkande, därför att ett utskott har denna fråga under behandling och vi senare få komma till prövning av detta ärende.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Ordet lämnades nu till herr **förste vice talmannen** som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att å morgondagens föredragningslista måtte bland två gånger bordlagda ärenden sist uppföras andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.

Denna hemställan bifölls.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes sammansatta konstitutions- och bevillningsutskottets memorial, nr 2, angående ersättning åt av utskottet anlitat biträde.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag

§ 9.

Anmäldes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 261, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning; och godkände kammaren detta skrivelseförslag under förutsättning att första kammaren i ärendet beslöte i överensstämmelse med andra kammarens redan fattade beslut.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Västberg* under 5 dagar från och med den 1 juni.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.24 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 31 maj.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 25 innevarande maj förda protokollen.

§ 2.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 267, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

Ordet lämnades nu på begäran till

Svar & interpellation.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Larsson**, som anförde: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har dess ledamot fru Olivia Nordgren till mig framställt följande frågor:

1. Vilka åtgärder äro att förvänta från Kungl. Maj:ts sida för att söka råda bot på de missförhållanden, som äro konstaterade inom den privata platsförmedlingens område?

2. Kan man räkna med att de åtgärder, som eventuellt äro påtänkta, komma till stånd under den närmaste tiden?

Till svar å dessa spörsmål tillåter jag mig anföra följande.

Den *privata platsförmedlingen* regleras genom kungörelsen den 5 maj 1916 (nr 163) angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning.

Enligt denna kungörelse fordras för utövande av kommissionärsverksamhet särskilt tillstånd av vederbörande länsstyrelse, som vid prövning av ansökan om dylikt tillstånd har att taga särskild hänsyn till behovet i orten av dylik kommissionärsverksamhet. Vidare meddelas i kungörelsen bestämmelser rörande kommissionärens skyldighet att föra förteckning över arbetssökande personer och lediganmälda platser ävensom att månatligen genom vederbörande polismyndighet till socialstyrelsen insända vissa uppgifter angående rörelsen. I ansökan om tillstånd skall uppgift lämnas om de avgifter, kommissionären ämnar upptaga av sina klienter, och skall taxa härå finnas anslagen i hans lokal.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 april 1920 (nr 233), vilken i vissa delar ändrats genom kungörelse den 23 januari 1922 (nr 49), meddelat bestämmelser angående bland annat statens godkännande av *sjuksköterskebyråer*. Dessa ha till uppgift att mot fastställd avgift förmedla anställning i sjukvårdsarbete åt sjuksköterskor, vilka fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola. Hithörande författningsföreskrifter innefatta ej förbud för de privata kommissionärerna att driva platsförmedling för sjukvårdspersonal.

I tillämpningen av 1916 års kommissionärskungörelse har ej annan föränd-

Svar å interpellation.
(Forts.)

ring skett än vad som betingats av Sveriges ratificering av en år 1920 av internationella arbetskonferensen antagen konvention angående arbetsförmedling för *sjömän*. Med hänsyn till bestämmelse i denna konvention om avskaffande av privat arbetsförmedlingsverksamhet för sjömän anbefallde Kungl. Maj:t genom cirkulärbrev den 31 mars 1922 samtliga länsstyrelser att återkalla meddelade tillstånd att yrkesmässigt utöva kommissionärsverksamhet för anskaffande av arbetsanställning åt sjömän.

Den 6 oktober 1916 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen avgiva utlåtande över en av överståthållarämbetet ingiven framställning om fastställande av *normaltaxor* för den privata arbetsförmedlingen. Med hänsyn bland annat till penningvärdets starka fluktuationer under de följande åren ansåg styrelsen, att frågan för det dåvarande ej kunde bringas till en nöjaktig lösning, varför avgivandet av utlåtande tillsviðare fick anstå.

Innan ännu uppdraget var fullgjort, anmodades socialstyrelsen jämväl att avgiva utlåtande i två med det föregående uppdraget sammanhängande frågor. Sålunda anbefallde Kungl. Maj:t i brev den 19 september 1924 socialstyrelsen att avgiva förslag till bestämmelser i syfte att meddelande av tillstånd att bedriva sådan yrkesmässig kommissionärsverksamhet, varom här är fråga, måtte i *vederbörlig mån begränsas*. I skrivelse den 10 november 1925 anmodade vidare dåvarande statsrådet och chefen för socialdepartementet socialstyrelsen att inkomma med utredning och förslag till *enhetlig behandling* av ärenden om tillstånd att utöva verksamhet som kommissionär för anskaffande av arbetsanställning.

Den 18 december 1926 avgav *socialstyrelsen utlåtande och förslag* med anledning av omförmålda uppdrag. Styrelsens förslag innebar i huvudsak, att handläggningen av ärenden rörande kommissionärsrättigheter borde förläggas till en *central myndighet*, förslagsvis socialstyrelsen. Genom en sådan anordning skulle öppnas möjlighet att efter enhetliga linjer anpassa *kommissionärernas antal* å skilda orter. I denna väg skulle jämväl kunna åstadkommas en reglering av de tillämpade *förmedlingstaxorna* och en viss begränsning av den yrkesmässiga förmedlingsverksamheten.

Över detta styrelsens förslag inhämtades genom remiss utlåtanden från länsstyrelserna och medicinalstyrelsen. De inkomna utlåtandena hava sedermera från socialdepartementet under hand överlämnats till socialstyrelsen för utarbetande av förslag till ny författning i ämnet.

År 1928 yrkade herrar Holmström och Carlsson i motion i andra kammaren (nr 317), att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder i syfte att den enskilda, affärsmässiga platsförmedlingsverksamheten skyndsamt måtte kunna *avskaffas*. Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott biträdde i sitt utlåtande (nr 9) principiellt motionärernas förslag. Emellertid vore enligt utskottets mening den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke rustad att på alla områden tillgodose det föreliggande behovet av arbetsförmedling. Det kunde vidare förväntas, att frågan om ett utbyggande av den offentliga arbetsförmedlingen komme att till prövning upptagas i samband med frågan om åtgärder mot arbetslösheten. Utskottet hemställde bland annat på dessa skäl om avslag på motionen, vilken hemställan även vann kammarens bifall.

Till sist må erinras om den vid 1931 års riksdag av herr Mogård i andra kammaren väckta motionen (nr 143) om utredning angående möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år. Motionen blev av riksdagen bifallen. Denna fråga är, jämte vissa andra spörsmål rörande arbetslösheten bland ungdom, under utredning av den 12 juni 1931 tillkallade särskilda sakkunniga.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att frågan om den enskilda plats-

förmedlingen sedan länge varit föremål för uppmärksamhet och tid efter annan upptagits på dagordningen men åter avförts.

Att spörsmålet ej bringats till en positiv lösning i samband med dessa olika överbäganden och utredningar, läser främst få tillskrivas två speciella omständigheter, nämligen dels att frågan, på sätt som angives i nyss återgivna utskottsutlåtande, äger visst samband med den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation och dels att den upptagits till internationell diskussion av internationella arbetsbyrå i Genève, något som kan förväntas inom nära framtid föranleda överbäganden, som torde komma att underställas riksdagens prövning.

Givet är, att längre gående åtgärder i syfte att beskära den privata platsförmedlingens nuvarande relativt stora rörelsefrihet måste förutsätta garantier för att den offentliga arbetsförmedlingen är fullt rustad att på tillfredsställande sätt fylla densamma därigenom tillkommande ökade förmedlingsuppgifter. Emellertid sammanhänger frågan om den offentliga arbetsförmedlingens framtida, av allt att döma erforderliga vidgade organisation i sin tur på det närmaste med frågan om arbetslöshetsförsäkring. I 1928 års betänkande i detta ämne dryftas också ett vittgående utbyggande av den offentliga arbetsförmedlingen. Så länge frågan om arbetslöshetsförsäkring icke upptagits till slutlig prövning, torde ett separat avgörande av frågor om mera djupgående förändringar i den offentliga arbetsförmedlingens organisation kunna föregripa den prövning, som kan komma att erfordras i samband med en eventuell försäkring.

Råder i nu berörda fråga allenast ett indirekt sammanhang med den statliga regleringen av den privata platsförmedlingen, är så icke fallet med spörsmålets beroende av det internationella socialpolitiska samarbetet.

På sitt första sammanträde, i Washington 1919, antog internationella konferensen en konvention angående arbetslösheten, vilken konvention i § 2 föreskriver, att varje medlemsstat, som ratificerar konventionen, bör upprätta ett system av avgiftsfria, offentliga arbetsförmedlingsanstalter. Denna konvention har av Sverige biträttats. Vid samma tillfälle antogs även en rekommendation angående arbetslösheten, vari hemställes, att varje dylik stat måtte vidtaga åtgärder för att förbjuda inrättandet av sådana arbetsförmedlingsanstalter, som taga betalning eller eljest bedriva sin verksamhet såsom affär. Beträffande redan befintliga affärsmässigt bedrivna arbetsförmedlingsanstalter hemställes, att deras verksamhet måtte göras beroende av tillstånd, som meddelas av regeringen, och att alla till buds stående åtgärder måtte vidtagas för att snarast möjligt avskaffa dylika anstalter.

Med anledning av vissa svårigheter, som mött genomförandet av den nya tyska lagstiftningen i ämnet, vilken förbjuder affärsmässigt bedriven arbetsförmedlingsverksamhet, påyrkades år 1930 från tyska regeringens sida, att 1919 års konvention skulle upptagas till revision, för att man i densamma skulle få till stånd ett internationellt förbud mot arbetsförmedling av berörda art. Tanken på revision av konventionen mötte emellertid ett visst motstånd, och det ansågs mera lämpligt att tillgodose Tysklands ifrågavarande önskemål genom åvägabringande av en ny konvention, som gick ut på dylikt förbud. I överensstämmelse härmed beslöt arbetsbyråns styrelse sedermera att på dagordningen för 1932 års arbetskonferens uppföra frågan om avskaffande av den avgiftskrävande arbetsförmedlingen.

Sedan en i ämnet upprättad rapport delgivits svenska regeringen, anmodades den 14 december 1931 delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet att inkomma med yttrande över rapporten. Delegationen har sedermera anhängit om socialstyrelsens yttrande i ärendet.

Med anledning härav och med hänsyn till det nära beroende, i vilket de olika

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

grenarna av arbetsförmedlingen stå till varandra, har chefen för socialstyrelsen i en den 5 februari 1932 dagtecknad V. P. M. framhållit behovet av en utredning rörande den offentliga arbetsförmedlingen, den av kungörelsen den 5 maj 1916 angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning reglerade kommissionärsverksamheten ävensom övrig mer ordnad arbetsförmedling, vilken i någon avsevärd omfattning utövades av fackliga sammanslutningar, undervisningsanstalter samt stiftelser, föreningar och andra institutioner med vård-, uppfostrings- eller förbättringssyfte m. fl.

Genom beslut den 12 februari 1932 har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de sålunda angivna riktlinjerna verkställa en allsidig utredning rörande arbetsförmedlingen i riket.

I enlighet med nyssnämnda beslut av internationella arbetsbyråns styrelse upptogs frågan om avskaffande av den avgiftskrävande arbetsförmedlingen på internationella arbetskonferensens sextonde sammanträde, som hållits i april i år. Något slutligt avgörande i frågan träffades icke, enär frågan enligt konferensens arbetsordning vid detta sammanträde endast kunde underkastas en första, förberedande behandling; konferensen fastställde emellertid grundlinjerna för ett frågeformulär i ämnet, vilket kommer att i vanlig ordning underställas regeringarna för yttrande. Som dessa yttranden skola föreligga i god tid före nästa konferenssammanträde, vilket kommer att hållas år 1933, torde svenska regeringen redan innevarande år hava att preliminärt taga ståndpunkt till den föreliggande frågan.

Därest, som sannolikt torde vara, en internationell konvention riktad mot den privata, affärsmässiga platsförmedlingen antages vid 1933 års konferenssammanträde, kommer frågan om Sveriges biträdande av densamma att underställas riksdagen, och detta inom en relativt snar framtid. I detta sammanhang måste då statsmakterna taga ställning till frågan huruvida den avgiftskrävande arbetsförmedlingen fortfarande skall äga bestånd eller ej. För den händelse man då icke skulle anse sig kunna gå med på ett omedelbart avskaffande av densamma, torde frågan om åtgärder för undanröjande av de missförhållanden på förevarande område, som kunna förefinnas och som berörs i interpellationen, snarast därefter böra upptagas till bedömande. Under sådana förhållanden torde det icke kunna anses lämpligt att redan nu — måhända blott kort tid i förväg — i administrativ väg skrida till mer eller mindre partiella åtgärder av sannolikt tillfällig natur.

Vidare yttrade:

Fru Nordgren: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framföra mitt värdsamma tack för det utförliga svar, jag fått å de frågor, jag framställt. Tyvärr är dock detta svar icke så tillfredsställande, som jag hade hoppats och väntat. Av detsamma framgår nämligen, att några åtgärder från statsmakternas sida för att söka råda bot på de missförhållanden, som äro tillfinnandes inom den privata arbetsförmedlingsverksamheten, icke äro att vänta under de närmaste två åren framåt. Detta är mycket beklagligt, särskilt som det är ett allmänt känt faktum, att förhållandena inom denna verksamhet äro av sådan art, att ett omedelbart ingripande mot oegentligheterna är av behovet synnerligen påkallat. Såväl i interpellationen, som i den i andra kammaren av herrar Holmström och Carlsson i Stockholm år 1928 väckta motionen, ha upprörande exempel framdragits, vari påvisas, hurusom vissa av de privata platsförmedlingsbyråerna, särskilt i storstäderna, bedriva rent geschäft och oblygt ockra på nöden bland en del av de personer, som nödgas anlita dem. Dels betinga sig dessa byråer oskäligen ersättning för platsförmedlingen, dels söka de genom vilseledande annonser

i landsortspressen locka oerfarna människor från landsbygden in till de större städerna, vilket ju allra minst i dessa svåra arbetslöshetstider torde vara önskvärt eller lämpligt vare sig för de stackars människor, som under falska förespeglningar måhända lämna en säker plats på landet för att i stället öka arbetslöshetens stora armé i städerna, eller för de samhällen, som till sist nödgas taga hand om dem och lämna dem en nödortfölig hjälp, så att de icke helt skola gå under. Dessa förhållanden äro särskilt beklagliga, när man tänker på att det framför allt är kvinnor, som anlita dessa platsförmedlingsbyråer, och särskilt att en mängd unga flickor på detta sätt lockas in till städerna, där de många gånger erhålla dåliga platser, som de icke kunna behålla, eller kanske inga platser alls, och därigenom riskera att råka illa ut och att komma på avvägar, vilket kan förstöra hela deras liv och framtid.

Från polismyndigheternas sida har också upprepade gånger vitsordats, att de förhållanden, som råda inom vissa av dessa platsförmedlingars verksamhet, äro sådana, att ett ingripande från myndigheternas sida vore påkallat, men att i de fall, då dylika ingripanden ägt rum, resultatet blivit klenat på grund av att nu gällande förordning icke ger någon möjlighet att komma dem till livs.

Det synes mig ganska egendomligt, att trots att det är en allmänt känd sak att svåra missförhållanden råda inom denna verksamhetsgren, och trots att polismyndigheterna upprepade gånger ha förklarat, att man icke kan komma till rätta med dessa med nu gällande bestämmelser, ingenting blivit åtgjort från statsmakternas sida för att söka stävja dessa missbruk, och detta oaktat riksdagen också vid olika tillfällen sagt ifrån, att den förväntat, att något skulle åtgöras i denna sak för att få en rättelse till stånd. Jag vill sålunda erinra om att denna kammars fjärde tillfälliga utskott i sitt utlåtande nr 9 vid 1928 års riksdag, vilket utlåtande jag biträdde, uttalade sig för att man genom skärpta bestämmelser och ökad kontroll skulle söka i görligaste mån råda bot på missförhållandena. I detta avseende ville utskottet särskilt peka på behovet av bättre ordnade taxebestämmelser, av upprättandet av så kallade normaltator, av skärpning av straffsatsen för överträdelse av gällande förordning samt önskvärdheten av att en centralisering till socialstyrelsen av prövningen av ansökningar om kommissionärsrättighet ägde rum för att man skulle kunna få en enhetlig behandling av dylika ärenden; allt åtgärder, som säkerligen skulle vara ägnade att avsevärt förbättra förhållandena. Detta utskottets uttalande gjorde kammaren till sitt genom att bifalla utskottets hemställan.

Vidtagandet av dylika åtgärder har ju också, såsom framgår av herr statsrådets svar, varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning alltsedan år 1926, då socialstyrelsen ingav förslag i ärendet. Personligen har jag även varit i tillfälle att taga del av ett år 1929 upprättat förslag till ny förordning i ämnet, vilket förslag, om det genomfördes, säkerligen skulle bli till stort gagn för de genom privata förmedlingsbyråer arbetssökande, även om man kan ha vissa erinringar att göra mot förslaget och vissa önsknings om tillägg i detsamma, exempelvis beträffande bestämmelsen om överträdande av förordningen. Från tjänstemän i socialstyrelsen lämnades vid förfrågan på våren 1930 det beskedet, att ifrågavarande förslag vore föremål för en sista överarbetning, och att man hoppades, att detsamma skulle bli färdigt i så god tid, att ny kungörelse kunde träda i kraft redan den 1 oktober 1930. Sedermera har emellertid ingenting åtgjorts i saken. Herr statsrådet säger här i sitt svar, att denna uraktlåtenhet främst beror på två speciella omständigheter, nämligen dels att frågan äger visst samband med den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation, och dels att frågan upptagits till internationell diskussion av internationella arbetsbyråer i Genève, något som kan förväntas inom

Svar á interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

en nära framtid föranleda överväganden, som torde komma att underställas riksdagens prövning.

Att frågan nära sammanhänger med den offentliga arbetsförmedlingens utbyggande vill jag ingalunda förneka, men detta gäller väl närmast spörsmålet, huruvida den privata platsförmedlingen skall *avskaffas* eller ej, och torde väl knappast kunna betraktas såsom ett fullgott skäl för att ingenting åtgöres för att stävja missbruk och missförhållanden inom de privata arbetsförmedlingarna, så länge dessa finnas kvar. Beträffande åter frågans beroende av internationella beslut, som inom den närmaste tiden kunna bli föremål för riksdagens prövning, så kan ju detta skäl att låta frågan bero tills vidare vara mera bärande, det medger jag. Men det lär väl knappast ha kunnat vara orsaken till att frågan förhalats under de sju år, som gått sedan socialstyrelsen var färdig med sitt förslag till lösning av densamma, något som jag dock gärna medger, att herr statsrådet icke ensam bär ansvaret för.

Som det nu är, återstår väl ingenting annat än att avvakta utgången av internationella arbetsbyråns beslut och de åtgärder från riksdagens sida, var till detta beslut kan föranleda, men jag tillåter mig dock uttrycka den förhoppningen, herr statsråd, att denna fråga föres fram till riksdagen med all den skyndsamhet, som är möjlig, så att ett ytterligare förhållande av densamma icke kommer att ske. Det ligger i såväl samhällets som de enskilda samhällsmedborgarnas intresse, att dessa förhållanden ordnas på ett tillfredsställande sätt, så att icke enskilda personer lämnas tillfälle att i rent förvärs-egoistiskt syfte ockra på sina medmänniskors nöd och försvåra kampen för tillvaron för dessa.

§ 4.

Svar å interpellation.

Chefen för socialdepartementet herr statsrådet **Larsson**, som på begäran ånyo erhöi ordet, anförde: Med kammarens medgivande har herr J. A. Ström, på anförda skäl, till mig framställt följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att några skyndsamma åtgärder böra vidtagas för att åstadkomma en effektivare yrkesinspektion?

2. Om så är fallet, kan det förväntas att förslag i denna riktning av regeringen kommer att föreläggas årets riksdag?

Med anledning härav ber jag att få anförda följande.

Såsom interpellanten erinrat, anhöll 1930 års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet samt om framläggande för riksdagen av det förslag, som av utredningen kunde föranledas. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 20 september 1930 åt socialstyrelsen att — efter samråd i erforderlig omfattning med riks försäkringsanstalten — verkställa utredning och avgiva förslag i det av riksdagen angivna hänseendet. Resultatet av den begärda utredningen framlades av socialstyrelsen i ett utlåtande den 17 december 1931. Rörande detta utlåtande må följande i korthet erinras.

I utlåtandet har socialstyrelsen till utförlig behandling upptagit dels åtgärder, vilka kunna vidtagas inom ramen av nuvarande organisation, dels ock åtgärder, vilka kräva förstärkning eller annan ändring av organisationen. I förra hänseendet — åtgärder inom nuvarande organisation — redogör styrelsen till en början för det förslag till ny instruktion för yrkesinspektionen, som styrelsen framlagt för Kungl. Maj:t i anledning av de ändringar i arbetarskyddslagets bestämmelser rörande lagens efterlevnad, vilka genomfördes vid 1931 års riksdag. Dessa ändringar innebära i huvudsak att angivandet av gränserna för tillsynsorganens kompetensområden borttagits ur lagen och anförtratts åt Kungl. Maj:t. Enligt förslaget till instruktion skulle uppdelnin-

gen av tillsynen å tillsynsorganen ankomma å yrkesinspektörerna och yrkesinspektrisen, vilka därvid skulle hava att följa av chefsmyndigheten meddelade föreskrifter. Genom en sådan ändring skulle man på effektivaste sätt utnyttja yrkesinspektionens arbetskrafter. Detta förslag bifölls i allt väsentligt av Kungl. Maj:t, som utfärdade författning i ämnet den 18 december 1931 att träda i kraft den 1 januari 1932. En annan åtgärd inom nuvarande organisation, som styrelsen föreslagit, avser uppdelning av arbetsställen med hänsyn till inspektionsbehovet. Åtskilliga arbetsställen kräva nämligen icke fortlöpande tillsyn eller ock tillsyn med allenast längre intervaller. Genom att inspektionen å dessa arbetsställen rättas efter behovet, skulle en del arbetskraft frigöras. Styrelsen erinrar härrefter om de nya bestämmelserna i arbetarskyddslagen angående arbetarombuden i syfte att vinna en mera aktiv medverkan från arbetarnas sida samt främja en frivillig samverkan mellan arbetsgivare och arbetare till befordrande av arbetets säkerhet. I samband därmed understryker styrelsen vikten av att de ökade möjligheter för utveckling av säkerhetstjänsten vid företagen, som härigenom beretts, varda tillvaratagna. Vidare redogör styrelsen för vissa i slutet av år 1930 vidtagna författningsändringar, som möjliggjort ett bättre utnyttjande från yrkesinspektionens sida av olycksfallsanmälningar och jämväl en viss effektivisering av byråarbetet. Såsom ytterligare åtgärder inom den nuvarande organisationens ram förordar styrelsen bland annat vissa förändringar i syfte att underlätta inspektionsresornas planläggning och utförande ävensom utsträckt samarbete med riksförsäkringsanstalten.

Socialstyrelsens förslag till åtgärder, vilka åsyfta ändring av den nuvarande organisationen, innebära i huvudsak förstärkning dels av personalen å arbetarskyddsbyrån i socialstyrelsen, dels av biträdespersonalen å distriktsexpeditionerna dels ock av inspektionspersonalen. Vidare föreslås förbättrad löneställning bland annat å all inspektionspersonal för tillsynen i allmänhet. Å arbetarskyddsbyrån i socialstyrelsen skulle enligt förslaget inrättas en förste byråingenjörsbefattning, nuvarande sekreterartjänsten skulle bliva byrådirektörstjänst, för att byråchefen skulle befrias från handläggningen av juridiskt-administrativa ärenden, och juridiska amanuensbefattningen bliva notarietjänst; därjämte skulle nuvarande förste byråingenjörsbefattningen erhålla förbättrad ställning i lönehänseende och en yrkeshygieniskt utbildad läkare fast anställas. En skrivbiträdesbefattning skulle inrättas i varje distrikt. Vidare skulle 3 nya befattningar såsom yrkesinspektörsassistenter inrättas och en tjänst såsom yrkesinspektörsassistent. Beträffande avlöningsförbättringen å yrkesinspektionspersonalen framhålles särskilt vikten av att assistenterna erhålla en väsentligt högre löneställning än den nuvarande lönegraden B 21.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande jämväl berört den kommunala tillsynen och specialinspektionen, men styrelsen föreslår icke i dessa avseenden några avsevärdare förändringar. Utlåtandet avslutas med vissa uttalanden om det föreliggande arbetarskyddets ekonomiska innebörd.

Beträffande det förslag till effektivisering av yrkesinspektionen, för vilket jag nu redogjort, uttalade jag i statsverkspropositionen, att något närmare övervägande därav icke kunnat äga rum och att vid sådant förhållande fråga om ändringar beträffande yrkesinspektionens anslag icke då kunde upptagas till prövning; jag erinrar, att förslaget avgavs så sent som den 17 december 1931. Den 29 januari 1932 remitterades förslaget till vissa myndigheter och sammanslutningar, och bestämdes därvid tiden för yttrandes avgivande till den 15 april 1932. Flertalet infordrade yttranden har nu inkommit.

Av intresse torde slutligen vara att bringa i kammarens erinran, att förslag vid denna riksdag motionsledes framlagts om förändring av sekreterartjänsten å

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

arbetarskyddsbyrån i socialstyrelsen till en byrådirektörsbefattning men att förslaget icke vunnit riksdagens bifall.

Efter dessa upplysningar om vad i saken förekommit övergår jag till att besvara interpellantens fråga, om jag anser några skyndsamma åtgärder böra vidtagas för att åstadkomma en effektivare yrkesinspektion. Jag vill därvid till en början uttala min anslutning till den uppfattning riksdagen tillkännagav vid avlåtandet år 1930 av skrivelsen om yrkesinspektionens effektivisering. Riksdagen yttrade då bland annat, att nödvändigheten av att åtgärder vidtoges för ernående av ökad inspektionsverksamhet syntes riksdagen påtaglig. Såsom socialstyrelsen i sitt förevarande utlåtande uppvisat, ske inspektioner å de olika arbetsställena icke ens vart tredje år, en frekvens, som tydligen är alldeles för låg. Att en effektivisering av yrkesinspektionen är i hög grad önskvärd såväl i det nu berörda hänseendet som även eljest synes mig utan vidare klart. Icke blott ur social utan också ur samhällsekonomisk synpunkt är det av stor vikt, att yrkesinspektionen blir så verksam som möjligt. Jag tillåter mig härvid hänvisa till det betydande antalet olycksfall — för år 1930 anmäldes icke mindre än omkring 130,000 olycksfall — samt till de kostnader, som därav föranledas, för år 1930 av socialstyrelsen beräknade till 30 miljoner kronor i olycksfallersättning och 60 miljoner kronor i indirekta utgifter, tillhopa således 90 miljoner kronor för ett enda år. Vilka åtgärder åter som för här omförmälda ändamål böra vidtagas och huru snart sådana kunna åstadkommas, därom kan jag icke nu göra några mera bestämda uttalanden, helst som ärendet ännu icke är i slutgiltigt skick, i det att ett par för dess avgörande betydelsefulla yttranden ej föreligga. Så mycket anser jag mig dock kunna säga, att nuvarande finansiella läge icke lärer medgiva ett genomförande av socialstyrelsens ganska vittomfattande och ingalunda såsom interpellanten anser allenast med ringa kostnader förenade program. Jag förbiser därvid ej, att en förbättrad yrkesinspektion kan väntas medverka till en minskning av olycksfallsfrekvensen och de av olycksfallen föranledda kostnaderna, men denna fråga undandraget sig naturligen ett mera säkert bedömande. I vad mån i särskilda hänseenden förbättringar av yrkesinspektionen för närvarande kunna åstadkommas, därom får den vidare behandlingen av ärendet giva besked. Som min mening vill jag emellertid uttala, att ansträngningarna förefalla böra för ögonblicket inriktas på ett tillvaratagande av de möjligheter till förbättringar, som i olika avseenden erbjudas sig inom den nuvarande organisationens ram eller med smärre jämkningar av densamma. Särskilt vill jag betona vikten av att säkerhetstjänsten vid de enskilda företagen utvecklas, och jag tillåter mig jämväl framhålla önskvärdheten av att arbetarna själva mera allmänt intresseras härför.

Med hänvisning till vad jag sålunda yttrat vill jag såsom ett sammanfattande svar på den första till mig ställda frågan anföra, att jag, såvitt på mig ankommer, skall i all den utsträckning och med all den skyndsamhet som omständigheterna det tillstodja medverka till yrkesinspektionens effektivisering.

Vad därefter angår frågan, om det kunde förväntas, att förslag i ämnet komme att föreläggas årets riksdag, utvisa mina uttalanden i statsverkspropositionen och vad jag nyss anfört om tiden för besvarandet av remissen i ärendet, att jag redan i början av riksdagssessionen kommit till den uppfattningen, att förslag i ämnet icke kunde föreläggas riksdagen i år. I fråga om den tid, då så kan bliva fallet, hänvisar jag till vad jag härutinnan nyss yttrat.

Härpå yttrade:

Herr **Ström**: Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet få framföra mitt tack för det svar, som jag erhållit. Jag hade emellertid blivit betydligt tack-

sammare. om svaret innehållit något annat än det nu gör. Till 75 % utgöres det av »färiska nyheter» på detta område, som jag redan för 5 månader sedan hade tillfälle att taga del av, och de återstående 25 % påminna mig osökt om vetenskapsmannens utredning om undret vid Verdun och vad detta berodde på. En lekman kan liksom lekmannen i detta skådespel fråga: Behöver man använda så många ord för att ingenting säga? Jag för min del är fullkomligt lika okunnig om när någon effektivisering av yrkesinspektionen kan genomföras nu som före interpellationens framställande, och jag tror, att kammarens övriga ledamöter också äro det. Detta svar fyller sålunda fordringarna hos ett diplomatiskt svar därutinnan, att det ingenting säger. Och när jag tog del av det, undrade jag, om icke det var ett misstag, att icke herr socialministern fått axla utrikesministerns kappa. Då hade vi säkerligen gått en ny politisk stormakts-tid till mötes i stället för den ekonomiska, som Kreuger förstörde genom dubbel bokföring.

Beträffande den första frågan, som jag framställde, konstaterade herr statsrådet, att »det synes mig utan vidare klart, att en effektivisering är önskvärd». Man kan då icke påstå, att utvecklingen gått framåt, sedan 1930 års riksdag enhälligt beslutat uttala, att med anledning av den fortgående industriella rationaliseringen och den alltjämt tilltagande användningen av maskinella hjälpmedel behov föreläge av oftare återkommande inspektion, och följaktligen beto-nade *nödvändigheten av att åtgärder vidtoges* för ernående av en ökad inspek-tionsverksamhet. Alltså var det riksdagens enhälliga mening år 1930, att det var nödvändigt att vidtaga åtgärder. Nu uttalar socialministern endast *önsk-värdheten* av en sådan förändring. Det är ändå en betydande skillnad. Det står icke heller i samklang med strävandena att åstadkomma en internationell standard i skyddsarbetet. I den rekommendation, angående de allmänna grund-dragen för yrkesinspektionen, som antogs vid den internationella arbetskonfe-rensens femte sammanträde i Genève år 1923, göres i fråga om yrkesinspek-tionsverksamhetens intensitet följande uttalande: »Under erkännande, att skilj-aktigheter förefinnas mellan olika anläggningar i avseende å storlek och bety-denhet och att svårigheter kunna förorsakas av det förhållandet, att anläggningarna stundom ligga spridda i trakter av lantlig karaktär, är det önskvärt, att varje anläggning för allmän inspektion besökes av en inspektör minst en gång om året och detta oberoende av de särskilda besök, som kunna nödvändiggöras av särskilda klagomål eller andra skäl. Det är likaledes önskvärt, att bety-dande anläggningar och sådana, i vilka anordningarna icke äro tillfredsställande i avseende å arbetarnas säkerhet eller hälsa, ävensom anläggningar, vari hälso-skadliga eller farliga arbeten utföras, besökas mycket oftare. För det fall att ett allvarligt missförhållande upptäckts i en anläggning, är det önskvärt, att densamma till konstaterande om missförhållandet avhjälpes, snart ånyo besökes av inspektören.» Det bör framhållas, att denna rekommendation behandlats av Kungl. Maj:t och riksdagen, som godkände densamma. De hade icke någon erinran att framställa mot detta uttalande.

Vad har man sedan gjort från statsmakternas sida för att komma upp till denna inspektionsfrekvens? Knappast något och följden har blivit, att tids-intervallen mellan besöken förlängts i stället för att utvecklas framåt mot den godkända internationella standarden. Tidsintervallen mellan yrkesinspektörernas besök var år 1930 densamma som år 1923, nämligen 3,4 år och tidsinterval-len mellan underinspektörernas besök, som år 1923 var tre år, var år 1930 3,2 år — alltså en klar tillbakagång. Sverige uppfyller endast 33 % av de inter-nationella fordringarna. Dessutom, när vi räkna med dessa siffror, böra vi komma ihåg, att i dessa ingå icke byggnadsarbetsplatserna och icke heller ar-betet vid hamnarna, som icke registreras. Det är således en mycket låg stan-dard, som vi ha i fråga om inspektionsverksamheten. Men det antydes ju icke

Svar å inter-
pellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

i interpellationssvaret, att vi skulle få någon bättre trots att riksdagen uttalade detta i och med godkännande av den internationella standard, som är ett-årig.

Medan jag är inne på detta vill jag jämväl beröra en detaljfråga, nämligen tillgången på yrkeshygieniskt utbildade läkare hos yrkesinspektionen. I de flesta europeiska länder, som ha någon mera betydande industri, finnas sådana läkare anställda hos inspektionen, i Belgien från år 1895 och i Holland från år 1903. I England äro anställda icke mindre än 8 läkare, och i de tyska staterna har man för länge sedan löst denna fråga o. s. v. I Sverige är denna fråga fortfarande olöst, trots att behovet är så stort. De industriella arbetsförhållandena ställa yrkesinspektionen inför betydelsefulla ventilations-, dammbortslagnings-, belynings- och bullerproblem m. fl. för att icke tala om de mer eller mindre giftiga ämnen, som de kemiska industrierna arbeta med. Det måste därför anses vara absolut nödvändigt, att yrkesinspektionen får tillgång till dylika speciellt utbildade läkare.

I fortsättningen av interpellationssvaret anser sig herr statsrådet kunna säga så mycket, att det nuvarande finansiella läget icke medger ett genomförande av socialstyrelsens ganska vittomfattande och dyra program. Jag konstaterar i min interpellation, att det är det minsta som kan fordras. Fordringarna böra ställas betydligt högre, men herr statsrådet konstaterar, att det är redan för vittomfattande det förslag, som socialstyrelsen framlagt. Man kommer icke upp till en tvåårig inspektionsverksamhet, för att nu icke tala om en ettårig inspektionsverksamhet, om man genomför ett sådant program. Det är alldeles säkert. Herr statsrådet konstaterade, att det nuvarande finansiella läget icke medgav genomförandet av detta program. Ja, meningarna om vad landet kan ha råd att kosta på sig kunna vara mycket delade liksom meningarna om vilka utgifter som äro nödvändiga eller icke. Jag för min del har den uppfattningen, att svenska staten *har* råd att betala det förebyggande arbete, som kräves för att rädda tiotusentals svenska arbetares liv, hälsa och lemmar, och att det är väl använda pengar, som användas på det sättet. Vi skola komma ihåg, att under år 1930 anmäldes omkring 130,000 olycksfall mot icke fullt 66,000 år 1925. Alltså hade under loppet av 5 år olycksfallens antal fördubblats. Av dessa blevo årligen omkring 2,600 invalider med skiftande invaliditetsgrad, och olycksfallen med dödlig utgång uppgå till över 400 årligen. Enligt socialstyrelsens beräkningar uppgå de sammanlagda olycksfallskostnaderna till omkring 90 miljoner kronor årligen. Statens utgifter för yrkesinspektionen belöpa sig till $\frac{1}{2}$ miljon kronor för budgetåret 1931/1932. Kan man nedbringa olycksfallens antal med en enda procent, betyder detta en besparing på 900,000 kronor, således nära nog dubbelt mot de utgifter, som staten har för yrkesinspektionen. Om en effektivisering skulle öka statens utgifter till det dubbla eller tredubbla, skulle ett nedbringande av olycksfallen med $1\frac{1}{2}$ % räcka till för att betala statens samtliga kostnader härför.

Den nu av socialstyrelsen föreslagna effektiviseringen torde icke behöva draga en större kostnad än 100,000 kronor årligen, men icke ens detta anser herr statsrådet, att vi ha råd till. Vi ha icke råd att vidtaga förebyggande åtgärder för att skydda industriarbetarna, så att de icke behöva lämna så många som 130,000 skadade och av dessa över 400 döda och omkring 2,600 invalider årligen på arbetets valplats, men vi ha råd att offra 1.5 miljoner kronor årligen till 200 statspolis, och ändå skulle en mycket långt gående utökning av yrkesinspektionen icke draga en tredjedel av den kostnaden. Reflexionerna göra sig själva. Det var ju för väl, att högern tidigare icke intog samma reaktionära ställning till denna fråga, som man nu gör på visst håll.

I svaret påpekas också vikten av att arbetarna intressera sig för säkerhetstjänsten vid de enskilda företagen. Utan tvivel är detta en mycket viktig sak,

och det torde nog vara möjligt att vinna en del även på detta område. Men å andra sidan har rationaliseringen och den därav följande arbetshetsen försvårat arbetarnas ställning och förminskat deras möjligheter att medverka. När grundtiden för arbetsprestationen räknas i sekunder och delar av sekunder, och denna tid fastställs genom försöksexperiment, så blir det icke mycket tid över för arbetarna att syssla med andra saker på arbetsplatserna.

Beträffande påståendet att det icke varit möjligt att framlägga detta förslag, därför att socialstyrelsen icke hade utredningen klar förrän den 17 december förra året, så är det märkvärdigt vad den så kallade kungliga tågordningen är olika för olika förslag. I fråga om statspolisen, mjölkskatten, sockermonopolet m. m. har det gått med snälltågsfart, ja, i fråga om mjölkskatten kan man säga med flygmaskinsfart. Men när det gäller en social välfärdsanordning för arbetarklassen, är farten ungefär sådan som på den smålandsjärnväg, där man fick åka hela dagen för 75 öre. Dessutom meddelade socialministern, att, trots det att alla yttranden skulle hava varit inne till den 15 april, så återstå ett par för frågans avgörande betydelsefulla yttranden, som ännu icke inkommit. Det kunde ju vara intressant att få veta, vilka institutioner det är, som en och en halv månad efter den fastställda tiden icke inkommit med sina yttranden. Det vore ju rätt trevligt för oss att få svar på den frågan, vilka det är, som bromsa, när det gäller att åstadkomma en förändring på denna punkt.

Jag skall så med några ord beröra den elektriska specialinspektionen, som enligt socialstyrelsens erfarenhet icke motsvarar skäliga anspråk på effektivitet. Detta torde bero på, att sedan inspektionens tillkomst inspektionsobjekten femtiodubblats, medan antalet inspektörer fortfarande som då är fyra. Antalet olycksfall med dödlig utgång var inom den elektriska inspektionens område år 1929 icke mindre än 23. I dessa elektriska anläggningar äro investerade omkring två miljarder kronor i kapital, så att man kan ju påstå, att det vore nog möjligt att åstadkomma en bättre inspektion.

Ur arbetarskyddssynpunkt kan man sätta i fråga, om icke tillsynen över en del fabrikers eller industriella företags lågspänningsanläggningar även borde utövas genom den elektriska specialinspektionen. Från alla håll har vitsordats nödvändigheten av den elektriska inspektionens effektivisering och detta speciellt beträffande den elektriska specialinspektionen. Enligt förmenande får denna del av arbetarskyddsverksamheten icke heller försummas, utan den bör hållas på minst samma nivå som den övriga yrkesskyddsinspektionsverksamheten. Det hjälper icke arbetarna mycket, att de hava något så när möjlighet att undgå fara till liv och lem genom de mekaniska anordningarna å arbetsplatserna, om faran alltjämt lurar på dem genom de elektriska anordningarna.

I det sammanfattande svar, som statsrådet givit på den första frågan, säger statsrådet, att han skall i all den utsträckning och med all den skyndsamhet, som omständigheterna tillstodja, medverka till yrkesinspektionens effektivisering. Ja, men när och hur den saken skall förverkligas, det är den saken, som intresserar; och på den frågan har icke lämnats något som helst svar, såvitt icke uttalandet om att ansträngningarna böra för ögonblicket inriktas på att tillvarataga de möjligheter till förbättringar, som äro tillfinnandes inom organisationens ram eller med smärre jämkningar av densamma, utgör svaret. Då måste man emellertid säga, att ett sådant svar står icke i god överensstämmelse med riksdagens fordringar 1930. Den ram, som vi för närvarande hava, är av år 1912, och arbetskraften är ungefär densamma nu som den var då. Sedan dess har skett en industriell utveckling av så stora mått, att det är rätt svårt att överblicka densamma. Det har skett en rationalisering och mekanisering av hela industrien. Arbetarantalet har ökats i oerhörd utsträckning, och arbetsuppgifterna för yrkesinspektionen hava blivit flera än de voro 1912.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

Ändå är det ungefär samma arbetskrafter. Man kan då fråga sig: När man skall reformera detta år 1932, är det då lämpligt att göra denna reform inom denna ram, där det otvivelaktigt icke är någonting att hämta? Jag tror, att de där orden betydä ungefär detsamma som att man icke har något större intresse för att avhjälpa de svårigheter i yrkesinspektionens verksamhet, som nu råda. Ty icke kan man inom denna ram göra något, som nämnvärt förbättrar förhållandena.

Beträffande den andra frågan skall jag fatta mig synnerligen kort, därför att det är icke så mycket att säga om densamma. Herr statsrådet hänvisade till sitt uttalande i statsverkspropositionen. Det innehåller ju endast, att socialdepartementet icke hunnit närmare överväga frågan. Jag tänkte för min del, att detta övervägande kunde hava skett under den tid av fem månader, som gått sedan dess. Men jag är väl icke van vid arbetstakten och jag känner väl icke till, hur man arbetar där. Men jag har i varje fall märkt, att när det varit fråga om andra saker, där det kanske icke varit så livsviktiga intressen, som stått på spel, där har man ändå kunnat forcera fram frågan i kammaren och det mycket hastigt ändå. Jag vill erinra om, att förslaget om mjölkskatten kom regeringen till handa den 14 maj — det var icke den 17 december förra året — men den hava vi nu till behandling, medan denna fråga icke kunnat komma fram under denna tid.

När sedan herr statsrådet med hänvisning till det föregående omnämnde, att han icke nu kunde framlägga förslaget till årets riksdag, så förstår jag ju mycket väl, att detta är omöjligt, därför att vi ju borde ha avslutat riksdagen vid denna tid i stället för att fortsätta. Under sådana förhållanden har jag ju ingen förhoppning på att det skall kunna framläggas något förslag i år. Men jag vill därför uttala den förhoppningen, att man åtminstone kan få se detta förslag nästa år här i riksdagen och att man då skall kunna genomföra det. Förslaget är egentligen icke alls tillfredsställande. Det innebär ett minimum av åtgärder, och skall man höja yrkesinspektionen i vårt land, såsom i andra länder — vi skryta ju ändå med att vara ett föregångsland — måste man genomföra betydligt mer omfattande åtgärder, men det är ju icke tänkbart att under närmaste tiden göra det. Jag vill ändå uttala den förhoppningen, att man skall få se detta förslag, i det skick vari det framlagts, på kammarens bord nästa år och att åtminstone de delar av förslaget, som avse att effektivisera yrkesinspektionen, skola kunna behandlas och beslutas i denna kammare, så att vi kunna skydda några av dem, som nu falla offer på arbetsplatserna.

Herr Källman: Herr talman! Utan att upprepa något av vad interpellanten anført i fråga om statens elektriska inspektion tillåter jag mig dock som motionär förra året, då jag kom med förslag om förstärkning av arbetskrafterna inom statens elektriska inspektion, göra ett par korta erinringar.

I den motion, som i frågan väcktes i följd både i denna kammare och i medkammaren, påvisades, att antalet olycksfall genom elektrisk ström var avskräckande stort i Sverige och likaså att brandfaran genom elektriciteten var mycket stor. Riksdagen uttalade i anledning av motionen, att riksdagen funnit den centralisering, som nu rådde beträffande statens elektriska inspektion, mindre tillfredsställande, och uttalade sin förväntan, att Kungl. Maj:t toge i övervägande, huruvida den nuvarande organisationen fyllde de anspråk, som de senare årens utveckling ställde på densamma. När vi fingo detta uttalande framlagt från statsutskottets sida var det ingen av motionärerna som uppträdde i kamrarna. Vi antogo nämligen, att vederbörande departementschef, i detta fall handelsministern, skulle ägna frågan uppmärksamhet till denna riksdag. Chefen för handelsdepartementet har också sedermera anbefallt kom-

merskollegium att taga i övervägande, vad riksdagen anført. Kommerskollegium var den 29 december 1931 färdig med sitt utlåtande och begärde, att Kungl. Maj:t ville anbefalla kollegium att verkställa utredning angående de åtgärder, vilka utan kostnad för statsverket kunna vidtagas för vinnande av en mera effektiv kontroll över de elektriska starkströmsanläggningar, som nu äro underkastade statlig tillsyn m. m. Svenska elektricitetsföreningen har i slutet av 1931 ingått till Kungl. Maj:t med en utförlig skrivelse i saken. Åtskilliga andra för frågan intresserade ha också sökt påverka Kungl. Maj:t: Svenska elektriska installatörsföreningen, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Skånes elektriska installatörsförening, statens vattenfallsverks tjänstemannaförbund, Trollhättan, och en del ångpanneföreningar. Över dessa framställningar har kommerskollegium den 29 februari 1932 avgivit utlåtande. Därvid begärde kollegium bemyndigande att lå tillkalla sakkunniga för frågans allsidiga utredning. Jag har sedermera hört mig för i handelsdepartementet, och jag har då erfarit, att intet som helst beslut fattats i anledning av kommerskollegii tvenne framställningar eller andra framställningar i ärendet. Drygt ett år har förflutit, sedan riksdagen gjorde sitt uttalande, och mer än tre månader, sedan kommerskollegium senast framställde förslag med begäran att få företaga en utredning. Jag vill uttala, att det förefaller egendomligt, att regeringen visar likgiltighet för detta mycket viktiga spörsmål, under det att t. ex. installatörerna, vilka ju skola kontrolleras, ur allmänna synpunkter drivit fram frågan i mån av förmåga. Denna installatörförening anser jag vara mycket representativ för kåren, då den omfattar nära 600 aktiva medlemmar, d. v. s. medlemmar med behörighet att utöva yrket.

Jag vill hoppas, att dessa korta antydningar komma inför handelsministerns ögon och att han icke längre uppskjuter den utredning, som i fråga om denna detalj av inspektionen är av så stor betydelse för en myckenhet människor och även ur brandfaresynpunkt erbjuder stort intresse.

§ 5.

Föredrogs sammansatta konstitutions- och bevillningsutskottets memorial, nr 2, angående ersättning åt av utskottet anlitat biträde; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

första lagutskottets memorial, nr 45, angående arvoden åt särskilda föredragande inom första lagutskottet m. m.; och

jordbruksutskottets memorial, nr 87, i anledning av remiss från andra kammaren av väckt motion angående åtgärder för lindrande av jordbrukets kreditsvårigheter i vad den avser viss ändring i sparbankslagen m. m.

§ 7.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 265, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av §§ 14, 15, 17—22, 27 och 28 riksdagsordningen samt till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen ävensom en i ämnet väckt motion.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.